

2020/2216(INI)

25.2.2021

YTTRANDE

från utskottet för rättsliga frågor

till utskottet för den inre marknaden och konsumentskydd

över forandet av EU:s digitala framtid: få bort hindren för en fungerande digital inre marknad och förbättra användningen av AI för europeiska konsumenter
(2020/2216(INI))

Föredragande av yttrande(*): Marion Walsmann

(*) Förfarande med associerat utskott – artikel 57 i arbetsordningen

PA_NonLeg

FÖRSLAG

Utskottet för rättsliga frågor uppmanar utskottet för den inre marknaden och konsumentskydd att som ansvarigt utskott infoga följande förslag i det förslag till resolution som antas:

Allmänt

1. Europaparlamentet betonar vikten av en till fullo fungerande digital inre marknad och den positiva inverkan som användning av AI, robotteknik och tillhörande teknik kan ha på våra marknader och samhällen, eftersom denna teknik har potential att hantera de utmaningar som samhällena står inför, vilket särskilt påvisats under covid-19-pandemin. Parlamentet anser dock att socioekonomiska, rättsliga och etiska konsekvenser måste undersökas noggrant i överensstämmelse med EU:s värden för att skapa rättslig klarhet för konsumenter och företag.
2. Europaparlamentet vidhåller att små och medelstora företag, uppstarts företag och expanderande företag måste stödjas i sin digitala omvandling, eftersom de utgör ryggraden i Europas ekonomi och spelar en viktig roll för införandet av ny teknik i Europa. Parlamentet uppmanar kommissionen att tillämpa en proportionerlig strategi för att göra det möjligt för sådana företag att utveckla och förnya sig, inbegripet särskilda åtgärder för digitalisering av små och medelstora företag och uppstarts företag i framtida lagstiftning, samt genomföra en kontroll av ändamålsenligheten för små och medelstora företag innan lagstiftning införs och begränsa administrativa bördor och hinder till ett minimum, genom att bland annat beakta dessa företags situation i varje steg av den digitala omvandlingen, utveckla rättvisa och effektiva standarder, undanröja onödiga rättsliga hinder för tillgång till data och förbättra den gränsöverskridande tillgången till digitalt innehåll, samtidigt som de underliggande politiska målen uppnås.
3. Europaparlamentet betonar att små och medelstora företag står inför många utmaningar på den digitala marknaden, eftersom många av deras ägare inte är medvetna om värdet av de data de skapar, saknar de verktyg som krävs för att behandla data och är inte tillräckligt förberedda för att kunna verka i en digital ekonomi. Parlamentet betonar vidare att faktisk tillgång till rättslig prövning för små och medelstora företag kräver sakkunskap på det rättsliga och tekniska området, vilket är en kombination som är begränsad och kostsam. Parlamentet uppmanar därför kommissionen att integrera främjandet av juridisk teknisk expertis i Europa i sin strategi för digital kompetens, understryker behovet av att öka investeringarna och välkomnar lanseringen av nya finansieringsinstrument för att stödja företag inom artificiell intelligens i hela Europa, inbegripet små och medelstora företag och uppstarts företag.
4. Europaparlamentet påpekar att den digitala inre marknaden och AI utvecklas snabbt och framhåller därför vikten av en flexibel, framtidssäkrad, proportionerlig och harmoniserad europeisk ram. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att lägga fram förslag och initiativ som bygger på rätt balans och som stöder innovation och säkerställer konsumentssäkerhet och konsumentskydd, och att därigenom undvika dels en universallösning, dels en fragmentering av den digitala inre marknaden genom olika nationella strategier, inbegripet onödiga former av sektoriella hinder på AI-området.

Förbättra användningen av AI för de europeiska konsumenterna

5. Europaparlamentet betonar att det behövs ett nytt regelverk för AI för att hantera de potentiella riskerna med autonomt beslutsfattande och maximera användarnas förtroende och nytta, samtidigt som man värnar om EU-medborgarnas bästa och säkrar en lämplig skyddsnivå. Parlamentet uppmanar därför kommissionen att lägga fram en grundlig konsekvensbedömning som identifierar rättsliga luckor i befintliga lagar, åtföljt av ett förslag till en riskbaserad, innovationsvänlig, robust och framtidssäkrad lagstiftningsram, som bygger på en humanistisk och människocentrerad strategi för användning av AI och automatiserade beslutssystem och som är inriktad på att täppa till de rättsliga luckorna utan att detta påverkar befintlig sektorsspecifik lagstiftning.
6. Europaparlamentet är av den bestämda åsikten att harmoniserade, framtidssäkrade definitioner av ”AI” och ”med hög risk” är avgörande för att skapa rättslig klarhet för konsumenter och företag, även när det gäller att driva in skadeståndsfordringar i samband med en funktionsstörning eller olycka och inom ramen för en riskbaserad metod. Parlamentet påminner om att man i denna strategi bör ta hänsyn till att denna teknik kan kränka de grundläggande rättigheterna och orsaka fördomar eller skada för enskilda personer eller samhället som helhet, och påminner om behovet av full mänsklig tillsyn över utveckling, spridning och användning av AI-tillämpningar med hög risk vid alla tillfällen.
7. Europaparlamentet anser att avsaknaden av tydliga europeiska regler om ansvarsfördelning i händelse av en funktionsstörning eller olycka orsakad av AI-tillämpningar är ett av de största hindren för införandet av AI-baserad teknik för utbredd användning, och är därför övertygat om att den befintliga lagstiftningen måste moderniseras i linje med den tekniska utvecklingen, bland annat den utveckling som möjliggörs av AI. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att bland annat uppdatera direktivet om produktansvar¹, särskilt genom att omdefiniera termerna ”produkt”, ”skada” och ”defekt” och överväga en ändring av begreppet ”bevisbörda”, vilket bör spegla ändringarna av direktivet om allmän produktsäkerhet², och genom att föreslå ett regelverk för ansvarsskyldighet för AI-operatörer på grundval av resultaten av konsekvensbedömningen som tar hänsyn till AI-användares och AI-konsumenters sårbarhet genom att garantera dem ett effektivt skydd och som säkerställer rättvis ersättning till skadelidande när en skada inträffar och som grundar sig på den andel kontroll som operatören har över risken i verksamheten med hänsyn till utvecklings- och ibruktagefasen. Parlamentet understryker att uppdateringen av lagstiftningen bör göras i linje med motsvarande rekommendationer från Europaparlamentet.
8. Europaparlamentet påpekar att samhället, inklusive konsumenterna, bör dra nytta av en ansvarsfull utveckling, spridning och användning av AI som är till nytta för medborgarna, skapar möjligheter för företagen och tjänar samhällets bästa. Parlamentet uppmanar därför kommissionen att fastställa tydliga etiska normer för utveckling, spridning och användning av AI, robotteknik och tillhörande teknik som till fullo respekterar de grundläggande rättigheterna och garanterar människans värdighet, rättvisa, trygghet, säkerhet, transparens, goda styrelseformer och konsumentskydds rättigheter, så att hänsyn tas till principerna om bättre lagstiftning, och uppmanar kommissionen att föra ett nära samarbete med medlemsstaterna om

¹ EGT L 210, 7.8.1985, s. 29.

² EGT L 11, 15.1.2002, s. 4.

genomförandet och efterlevnaden av etiska principer samt att utarbeta riktlinjer och involvera medborgare och berörda aktörer.

9. Europaparlamentet understryker att det fria flödet av data på den fungerande digitala inre marknaden i överensstämmelse med tillämplig lagstiftning, såsom den allmänna dataskyddsförordningen³, är av avgörande betydelse för träningen av AI-teknik, och att detta bör underbyggas av en solid underliggande rättslig ram som främjar förtroende bland företag och, när så är nödvändigt, inbegriper lämpliga, icke-diskriminerande och rättvisa avtalsbestämmelser som hanterar befintliga makt- eller marknadsobalanser, säkerställer en konsumentvänlig strategi för tillgång till och kontroll av data och begränsar onödiga hinder för tillgången till data i enlighet med europeiska regler om uppgiftsskydd, inbegripet i tillämpliga fall, data som genereras i samband med tillhandahållande av tjänster av allmänt intresse i enlighet med tillämplig unionsrätt. Parlamentet välkomnar kommissionens åtagande att skapa en verklig europeisk inre marknad för data som gör det möjligt för företag att starta och expandera sin verksamhet, förnya sig och konkurrera eller samarbeta på rättvisa villkor.
10. Europaparlamentet påminner om den globala dimensionen av AI-teknikens implicita möjligheter och understryker att EU bör inta en ledande ställning globalt i utvecklingen av AI. Parlamentet uppmanar kommissionen att främja ett konsekvent internationellt samarbete med likasinnade länder som bidrar till att skapa synergier kring AI mellan europeiska enheter och andra multilaterala forum, i syfte att samordna insatserna och bättre samordna utvecklingen av AI. Parlamentet uppmanar kommissionen att stödja multilaterala insatser för att diskutera internationella standardiseringsprocesser i relevanta forum med målet att vägleda utvecklingen, spridningen och användningen av AI. Parlamentet noterar i detta avseende ambitionen att införa en global strategi för digitalt samarbete och ett transatlantiskt AI-avtal.

En fungerande inre marknad när det gäller digitala inslag

11. Europaparlamentet betonar att medborgarna, i egenskap av användare och konsument, alltid bör informeras i god tid och på ett begripligt sätt om förekomsten av algoritmiska system, och att de redan omfattas av starka dataskyddsregler, såsom den allmänna dataskyddsförordningen och direktivet om integritet och elektronisk kommunikation⁴. Parlamentet efterlyser ett snabbt antagande av en robust förordning om integritet och elektronisk kommunikation och ett effektivt genomförande av den allmänna dataskyddsförordningen och dess principer, inbegripet inbyggt integritetsskydd och integritetsskydd som standard. Parlamentet uppskattar att kommissionen planerar åtgärder för att ge enskilda personer möjlighet att utöva sina rättigheter och att den uppmuntrar konsumentcentrerade system som bygger på rättvisa och icke-diskriminerande metoder, vilka ger konsumenterna möjlighet att ha kontroll över sina val genom att man alltid skyddar deras samtycke, deras rätt att få förklaringar och, om möjligt, deras rätt att använda en ansluten enhet och alla dess funktioner, även om de drar tillbaka sitt samtycke till att dela data med produkttillverkaren eller tredje parter.
12. Kommissionen uppmanas att se till att användare och konsument är ordentligt informerade och att deras rättigheter är tydligt definierade och effektivt garanterade när

³ EUT L 119, 4.5.2016, s. 1.

⁴ EGT L 201, 31.7.2002, s. 37.

AI-system individanpassar en produkt eller tjänst till sina användare och när de samverkar med automatiserade beslutssystem eller blir föremål för autonoma processer och beslut, och att automatiska beslutssystem inte skadar konsumenterna eller genererar subjektiva, orättvisa, orimliga eller illegitima snedvridna eller diskriminerande resultat för konsumenterna på den inre marknaden.

13. Europaparlamentet påpekar att användningen av självinlärningsalgoritmer gör det möjligt för företag att få en omfattande inblick i konsumenternas personliga förhållanden och beteendemönster, vilket ger dem möjlighet att skraddarsy sin reklam, och framhåller behovet av att säkerställa ett starkt skydd av användarnas rättigheter i rättsakten om digitala tjänster, särskilt för att skydda bland annat yttrande- och informationsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster, och för att skydda användarna från skadliga affärsmetoder som bygger på direktmarknadsföring utan samtycke eller utnyttjande av data. Parlamentet upprepar behovet av transparenta avtalsvillkor, så att användaren kan göra ett välgrundat val, och villkor för möjligheten och omfattningen av datadelning med tredje parter.
14. Europaparlamentet betonar behovet av att garantera ökad transparens i de konsumentrelaterade reglerna för internetplattformar liksom deras efterlevnad av europeiska konsumentskyddsstandarder, och att det är oacceptabelt att konsumenter utsätts för osäkra och förfalskade produkter. Parlamentet betonar därför att det behövs ett tydligt ansvar för e-marknadsplatser på grundval av proportionalitetsprincipen för att stärka den digitala inre marknaden. Parlamentet påpekar att ansvaret för värdplattformar för innehåll när det gäller varor som säljs eller marknadsförs på dessa plattformar bör klargöras i rättsakten om digitala tjänster så att hänsyn tas till gällande konsumentskyddsgarantier, som bör iaktas under alla omständigheter, och de fastställda åtföljande provningsmekanismerna för detaljhandlare och konsumenter, så att man bland annat täpper till den lucka i lagstiftningen som innebär att köpare inte får den gottgörelse som de har rätt till enligt lag eller varuleverensavtal, till exempel på grund av att den primära säljaren inte kan identifieras (principen om att få kännedom om sin företagskund). Parlamentet föreslår att man överväger möjligheten att kräva att leverantörer av digitala tjänster från tredjeländer som tillhandahåller sina tjänster i EU ska ha en företrädare inom unionen.
15. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att bedöma utvecklingen och användningen av teknik för distribuerade liggare, inbegripet blockkedjeteknik, dvs. smarta avtal på den digitala inre marknaden, och att ge vägledning och överväga att ta fram en lämplig rättslig ram för att säkerställa rättssäkerhet för företag och konsumenter, särskilt när det gäller frågan om laglighet, genomförandet av smarta avtal i gränsöverskridande situationer samt krav på attestering i tillämpliga fall.
16. Europaparlamentet konstaterar att det råder obalans på marknaden när det gäller digitala företag, eftersom stora plattformar med betydande nätverkseffekter till följd av exempelvis de data som de förfogar över skulle kunna påtvinga användare och kunder sina affärsmetoder och därför i praktiken fungera som ”portvakter på nätet” i den digitala ekonomin, vilket skapar betydande hinder och illojal konkurrens som får oproportionerliga konsekvenser för små och medelstora företag. Parlamentet uppmanar kommissionen att införa åtgärder för att skydda konsumenternas, uppstartsfirmornas och de små och medelstora företagens rättigheter genom att återupprätta lika spelregler

på den inre marknaden och genom att fastställa tydliga skyldigheter i fråga om interoperabilitet.

INFORMATION OM ANTAGANDET I DET RÅDGIVANDE UTSKOTTET

Antagande	22.2.2021
Slutomröstning: resultat	+: 24 -: 0 0: 0
Slutomröstning: närvarande ledamöter	Manon Aubry, Gunnar Beck, Geoffroy Didier, Pascal Durand, Angel Dzhambazki, Ibán García Del Blanco, Jean-Paul Garraud, Esteban González Pons, Mislav Kolakušić, Gilles Lebreton, Karen Melchior, Jiří Pospíšil, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Ernő Schaller-Baross, Stéphane Séjourné, Raffaele Stancanelli, Marie Toussaint, Adrián Vázquez Lázara, Axel Voss, Marion Walsmann, Tiemo Wölken, Lara Wolters, Javier Zarzalejos
Slutomröstning: närvarande suppleanter	Andrzej Halicki, Javier Nart, Emil Radev

SLUTOMRÖSTNING MED NAMNUPPROP I DET RÅDGIVANDE UTSKOTTET

24	+
EPP	Geoffroy Didier, Esteban González Pons, Jiří Pospíšil, Ernő Schaller-Baross, Axel Voss, Marion Walsmann, Juan Ignacio Zoido Álvarez
S&D	Ibán García Del Blanco, Franco Roberti, Marcos Ros Sempere, Tiemo Wölken, Lara Wolters
RENEW	Pascal Durand, Karen Melchior, Stéphane Séjourné, Adrián Vázquez Lázara
ID	Gunnar Beck, Jean-Paul Garraud, Gilles Lebreton
VERTS/ALE	Marie Toussaint
ECR	Angel Dzhambazki, Raffaele Stancanelli
GUE/NGL	Manon Aubry
NI	Mislav Kolakušić
0	-
0	0

Teckenförklaring:

+ : Ja-röster

- : Nej-röster

0 : Nedlagda röster